

NARODNI GOSPODAR

GLASILO GOSPODARSKE ZVEZE.

Člani Gospodarske zveze dobivajo list brezplačno.
Cena listu za nečlane po štiri krone na leto; za pol leta dve kroni;
za četrt leta eno krono; posamezne številke po 20 h.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne
vračajo. — Cene inseratom po 20 h od enostopne petit-vrste, za
večkratno insereijo po dogovoru.

Telefon štev. 143.

V Ljubljani, 25. septembra 1901.

Poštno-hran. št. 849.872

Kmetijstvo.

Poljedelstvo.

Kako se maščuje prepozna košnja?

Letos nas ljubi Bog precej trdo prijema s slabim vremenom in hudim deževjem, vsled katerega bo segnilo na tisoče stotov sena. Ubogi kmet! povsodi si tepen in ne nameravam ti očitati nesreče, kakor nekdanji prijatelji nesrečnemu Jobu, saj bi s tem sam sebi tudi pljuval v skledo. Nekaj drugega je, na kar hočem opozoriti.

Ako se sprehajaš spomladi po blaženih livadah naše domovine, boš vsako leto opazil eno in isto prikazen: travnike v najlepšem cvetju. Kakor krasno barvan perzijski koberec (tepih) so pretkani z mirijadami najpestrejših cvetk. Cvetno latovje raznih trav se ponosno dviga navzgori in se ziblje, po svoji vrsti, ošabno ali ponižno v lahkotnem vetrovju. Iz zaupnega skrivališča mej bilkami in sočnatim zelenjem ti doni na uho brezskrbna veseloigra temnega črička in veselo cvrčanje skokonogih kobilic. Bolj iz daljave, iz cvetne dobrane se oglašajo smrčeči fagot strica kosca. Kamorkoli ti zre oko: povsod skladne, harmonične barve, bohotna rast, veselo življenje in gibanje! Prekrasni, bujni darovi božji kimajo

vabeč kmetovalca v gosti, polni sočnosti in moči — toda povabljeni jih menda niso vredni. Nikogar ni, ki bi jih pokosil! Zakaj ne? —

Naproti nam pride poštena stara korenina, ki si je z rokami tleskajoč ravno ogledoval svoje senožete. „Bog daj dober dan! Kako lepo je po vaših senokoših, zakaj pa ne pokosite? Zdaj je ravno najboljši čas zato!“

„To že“ meni starina, „toda seno zdaj še ni polno!“ —

Aha, vedno ena in ista storija: trava v vsi svoji krepkosti ostane nadalje na travniku, toliko časa, da seže kmetovalcu do podbradka, če ga ima kaj, tedaj je pa vže davno odcvela, kaže le še golo latovje z redkim semenskim zrnjem in vse bilke so zlesenele! Zdaj še-le se prične kosititi in zabavljati zoper trajno deževje, ki najraje v tem času nastopi (kakor nas je letos podučila bridka skušnjava) in ki lesene bilke še prav pošteno izpere. Na vse zadnje se spelje seno domov s tolažbo: „No zdaj je naš skedenj le napolnjen!“

O da, polen je vže, toda s čim je napolnjen? Gotovo ne s tem, česar previdni in misleči gospodar za svojo živino želi in potrebuje. Seno bi moralo vender kolikor moč izpolniti svojo nalogo, ki je: služiti kot dobra, tečna

krma. Pred vsem ima obsegati, kar največ mogoče dušičnatih snovij, da ne bo samo živina dobra in močna, ampak da nam da tudi dragocenega, torej na dušiku bogatega gnoja.

Ta glavni pogoj dobrega sena pozna pač večina kmetovalcev in vender pusti 80 od 100 izmed njih, da njihovo dobro seno leto za leto vsled prepozne košnje zleseni, samo da dobi prav veliko sena. Oni pri tem popolnoma pozabijo, da še enkrat večji hlebec kruha, čegar moka je potresena z žaganjem, lačnega vender mnogo manj nasiti, kakor za polovico manjši hlebec, ki je pečen iz same dobre moke.

Kakor vže omenjeno, odklanja večina kmetovalcev dobrohotni svet, seno pravi čas kositi, od sebe s pripomnjo: trava je še premajhna, zrasti mora večja in postati krepkejša, da potem več izda in tako naprej.

To tudi dosežejo s svojim čakanjem, toda le z izgubo na redilnih snoveh, na dobri vsebini trave, ki je toliko večja, čim bolj so stebila zlesenela. To zlesenenje travniških trav nastopi prav v kratkem, kakor hitro je ponehalo cvetje in se je pričelo delati seme. Posledica pa je ta, da zgine iz rastline večina dušičnatih redilnih snovij, kojih potrebnje rastlina za tvorbo semenja. Lahko

bi rekel kdo: Ja, saj semenje živina tudi pozoblje! Toda to ni ali sploh res, ali pa se je zgodilo v redkem slučaju, kajti vsak gospodar ve, da travno seme, tudi če na stebli še ni popolnoma izzorelo, pri sušenju dozori in potem pri spravljanju sena, pri obračanju, vkup devanju, pri prevažanju, pokladanju in slednjič mej zobanjem samim po večini z neznatnimi izjemami izpade, se porazmeče in za krmenje zgubi. Dočim torej dušičnate snovi v listih in steblih izginjajo, dobi trava, ki končuje svojo rast neko lesnato, krhko lastnost, vsled česar ni seno samo mnogo manj redilno (in sicer, kakor je znanstveno dokazano za 10 do 20 odstotkov), ampak tudi mnogo težje prebavljivo za živino kakor nezlesenelo seno. To prihaja od tod, ker se preje na redilnih snoveh bogate rastlinske stanice večinoma izpraznijo in njihove preje mehke, lahko prebavne stenske kože spremane v neprebavno, trdo lesno vlakno.

Če torej hočemo, da bo naše seno v resnici kaj vredna krma v našem gospodarstvu, tedaj moramo seno brezpogojno kositi pred sklepom njegove vegetacije (rasti), predno se travni cvet spremeni v seme, torej vsaj takrat, kadar so glavne travne vrste v najlepšem cvetju. Še bolj redilno bo seno, ako je kosimo še nekoliko popreje, torej pred pričetkom najlepšega cvetja. Če je ravno lepo vreme, ki se obeta nekaj časa držati, primi pametni kmetovalec za koso tudi vže nekaj dni pred tem rokom. Ne bo ti žal, da si dobil seno, ki ima vso redilno moč v sebi dobro pod streho, če ga je tudi nekoliko manj, kot si ga pričakoval. Vsaj imaš na ta način tako rekoč fin, cenjen izvleček ali ekstrakt vseh redilnih snovij, ako pa čakaš, in še posebno, ako nastopi dolgotrajna mokrota, dobiš same prazne cevke, v katerih je bil svoj čas izvleček zaprt! Ako bi se pa kot vremenski prerok morda

le zmotil, in so se odprle zatvornice neba proti tvojemu pričakovanju za manj ali dalj časa, potem to vendar ni tolika zguba; kajti še vedno lažje preneseš zgubo nekoliko odstotkov redilnih snovij pji mlademu senu, nego pri zlesenem, ki zgubi vsled tega morebiti zadnjo trohico svoje vrednosti.

Za vsak slučaj priporočamo posestnikom napravo kozolcev za sušenje sena pri neugodnem vremenu. Z njihovo pomočjo še najlažje ubranimo, da nam dež ne uniči sena.

Živinoreja.

Pokrivanje domačih živalij.

Pravilno negovanje kože je zelo važno za ohranitev zdravja naše domače živine. K takemu negovanju pa spada poleg pridnega čiščenja in snaženja tudi raba odej o pravem času. Take odeje rabimo po zimi, da grejemo živino in jo varujemo prehlajenja, po leti pa, da jo varujemo sitnih in nadležnih mušic. To velja le živalim, ki se gibljejo na prostem; pokrivanje v vže tako gorkih hlevih bi bilo škodljivo.

Živali, ki jih rabimo za vožnjo, naj se mej delom nikoli ne odevajo, pač pa, kadar se mej vožnjo segrete ustavi in kadar jih postavimo v hladen hlev. Delavne živali, posebno konji, ki pridejo vsi pregreti po delu v hladen hlev, se imajo najpreje s slamo dobro zdrgniti in potem pokriti s toplo odejo, da preprečimo morebitno prehlajenje. Zelo škodljivo pa je odevanje z vlažno plahto, ker se na ta način lahko pot ustavi in obrne nazaj, kar povzroči lahko hude bolezni. Mrzel zrak vpliva škodljivo le tedaj, ako vpliva nenadoma na telo in živina na to ni vajena. Vsled tega lahko nastanejo razne bolezni iz prehlajenja, katar v sapniku in pljučih, kolika, skrnina itd.

Sicer pa se da sleherna žival privaditi, da vsakoršnje vremenske

nezgode zlahka premaga. Pri mlečni živini se pa ta cilj doseže samo na stroške mleka; zato dobrih mlečnih krav v mrzlem in posebno v vetrovnem vremenu ne smemo rabiti za v voz.

Pri konjih, posebno pri onih, ki morajo dalje časa na prostem stati, rabimo ob deževji in snegu najboljše ozke, svetle odeje, ki pokrivajo samo hrbet in križ in so nepremočne. Za po leti pa zelo priporočamo tako zvane mušje mreže, ki varujejo konje pikov mučnih obadov in branijo, da ne morejo mušice konjem v ušesa.

Posebno skrbno moramo paziti na svoje živali v času, ko menjajo dlako, zlasti spomladi, ko zgubljajo zimsko in mahnato dlako. Ta postop je zelo važen, ker je v najtesnejši zvezi s telesnim življenjskim delovanjem živine, ki kaže v tem času nekakšno slabotnost. Živali so v tem času za vremenske in druge spremembe jako občutljive. Slabe posledice ostrega vremena se pojavljajo najbolj pri že itak slabotnih in bolehnih živalih, ki večkrat sploh ne zgubijo stare dlake ali le na pol in so zato kodraste in tršaste. Zelo občutljive so posebno mlade živali, ki posebno hitro menjavajo dlako.

V tem času je treba kožo prav posebno skrbno čistiti in varovati živino prehlajenja. Varovati se nam je, da ne menjavamo prehitro krme in drugih okolnosti in pokladajmo lahko prebavljivo hrano, ki ji pridevamo malo več soli. Ne opuščajmo na noben način pridnega krtačenja, zakaj ravno to povzdigne kožno delovanje in pospeši izmenjavanje dlake. Za vožnjo je treba rabiti živali v tem času le previdno in tudi odevati je treba previdno. Na ta način lahko zabranimo marsikako bolezen in se obvarujemo nevolje in škode. Spomladi imajo živinozdravniki vže itak največ opraviti; zato je previdnost umestna.

Plitanje telet s kuhanim mlekom.

Mnogi gospodarji imajo skušnjo, da ni mladim teletom posebno dobro podajati kuhano mleko, na drugi strani pa more biti zopet surovo mleko nevarno, posebno če je od krave, ki ima vimensko tuberkulozo, zato nas bodo zanimala skušnje, ki jih je v tem oziru napravil posestnik Gerlah. On poroča tako-le:

Jaz kuham teletom vže kake 4—5 let. Precej od začetka sem opazil, da so postajala teleta zanikernejša in da so žrla mokro steljo pod živino. Po zaklanji telet — ki so bila v kakih 4 tednih po navadi pri koncu — je našel mesar v želodecu slamo in gnoj. Zato sem začel privedati mleku apnene klaje, toda ni pomagalo. Na to sem jel privedati kuhinjske soli. In glej, živali so se jele popravljati, celo leto so mi delala pravo veselje. Kar mi poginejo zopet štiri do 8 tednov stara teleta. Živinozdavnik zopet konstatuje v želodecu slamo in gnoj. Vzrok je bil, kakor sem kmalu poizvedel, ker mi zadnje dni mleka niso nič solili.

Semenj za plemeno goved na Koroškem.

Kmetijska družba koroška je priredila 18 septembra semenj za plemeno goved v Möllbrücknu na Gornjem Koroškem. Tu se je videlo, kaj naredi pravilna vzreja in kake svote se potegnejo za lepo goved. Prignali so na sejem bike, krave, telice in 1letna teleta. Zavedni posestniki iz občine Sorice, okraj kranjski, so se udeležili tega sejma in nakupili 2 vagona mlade živine. Kmetijska družba goriška si je po posebnej komisiji nakupila lepo število plemene govedi za zboljšanje domače živinoreje.

Slovenski živinorejci, poprimite se z večjo vnemo živinoreje, kajti dobro vzrejena žival vrže lepo svoto, posebno ako se prirede v ta namen sejmi.

Važno za živinorejce.

Deželni odbor kranjski bo od dajal letošnjo jesen cikaste pincgavske in sive muricodolske bike proti povračilu polovice nakupnih stroškov. Prošnje je vložiti do 6 oktobra t. l. pri deželnem odboru v Ljubljani in prošnji priložiti 20 kron, kateri znesek zapade, če prosilec noče prevzeti odkazanega mu bika. Bik se mora rabiti dve leti.

Na prošnjo kmetovalcev živinorejcev namerava nakupiti deželni odbor doma primerno število plemenjakov od 1½—2 leti starih. Posebna komisija bo kupovala bike in sicer:

V Ljubljani 8. oktobra, v Jeličnem vrhu pri Idriji 14. okt., v Kranji 17. okt. in v Mokronogu 16. oktobra.

Kmetovalci, ki imate primerne bike v reji, pripeljite jih pred pregledovalno komisijo, morebiti se Vam odkupijo, ako bodo zahtevam odgovarjali, za dobro ceno. Drugim posestnikom pa bi tudi bilo priporočati, da se vdeležijo takih sejmov, da vsaj vidijo, koliko vrže dobro vzrejena živina in kake živali je treba za plemo odbirati.

Izkaz o stanju živinskih kužnih bolezni na Kranjskem od 3.—10. septembra t. l.

Razširjena:

Rudečica pri prašičih: v kranjskem okraju, občina Naklo (1 slučaj), občina Voglje (1 sl.), v litijskem okraju, občina Deden-dol (1 sl.), v radovljiškem okraju, občina Bohinjska Bistrica (1 sl.).

Prašičja kuga:

v kočevskem okraju, občina Lienfeld (3 sl.), občina Mosel (3 sl.).

Ponehala:

Rudečica pri prašičih: v ljubljanski okolici, občina Vrh-nika (1 sl.), v novomeškem okraju, občina Bela cerkev (1 sl.).

Prašičja kuga:

v novomeškem okraju, občina Št. Mihelj-Stopiče (1 slučaj).

Čebelarstvo.

Zazimovanje čebel.

Znano je iz življenja čebele, da ne preneha, kakor mnogo drugih žuželk, v zimskem času živeti. Sedeč skupaj z drugimi tovarišicami v gosti gruči polagoma uživajo zaloge, ki so jih čez leto nakopičile. S tem si delajo gorkoto za življenje. Da pa zamorejo proizvajati potrebno toplino, morajo jesti toliko več, čim hujši je zima. Vsled tega morajo imeti v panju tudi zato potrebno zalogo. Navadno se šteje, da potrebuje en polk pri navadni (normalni) zimi od konca jesenske paše, ko preneha pri nas cveteti jesensko vresje in ajda in travniške in druge cvetlice, pa do prve spomladne paše na agrasu, črešnji, borovnici. in drugih rastlinah, okrog 12 kg medu. Toliko medu torej mora imeti panj takoj na zimo v čebelnjaku, ako ga nočemo izročiti v naročje smrti. Ne zanašajmo se na to, da bo morda še na spomlad dovolj časa krmiti. Zgodi se prerado, da čebelar na to pozabi, ali nima časa ali pa mu brani tudi slabo vreme.

Tudi je vedno bolje, živalij ne prezgodaj spomladi spravljati na noge. Vsaj smo imeli že dovoljkrat dokaza preveč, da čebele spomladi gladu umirajo.

Ako opazujemo v pravilnem letu močen panj, ki ni rojil, vidimo, da je večina medu v gorenjem delu, in sicer tako, da je prvi sat pri žrelcu napolnjen samo od notranje strani, dočim je na vnanji prazen, ali pa je celi ta sat brez medu, kakor je tudi zadnji sat prazen. S tem nam pokazuje čebela sama, kako hoče imeti razvrščeno svojo zimsko zalogo.

Ako imamo kak slabejši polk, kak pozni roj, ki bi ga radi pustili za naprej, mu moramo pomagati, njegove medene zaloge na potrebno mero dopolniti in jih tako uravnati, kakor to ravno čebele hočejo imeti.

Gledati pa moramo, da dajemo vedno zalotan med, ker nezalotan se, ako ne sedijo čebele na njem, rad skisa, in povzroči potem pogubno bolezen grižo. Ni dobro, da je satje čez in čez medeno, zakaj na takem satji sede čebele, kakor pravimo, „mrzlo“ in navadno slabo prezimujejo. Tudi popolnoma novo satovje ni posebne veljave za prezimovanje, bolje je tako, v katerem je bila že kedaj zalega.

Ako niso v kakem panju čebele nanosile dovolj zadelanega medu, jim damo takega iz drugega panja. Če pa to satje ni zadelano, ga denemo zadej v panj, da znosijo čebele med iz njega ali moramo pitati tekoči med ali kuhan kandis ali sladkor. To pitanje, imenovano pitanje iz potrebe v dopolnilo zalog, se mora vršiti dosti zgodaj, posebno če pitamo z medom. Zvršiti se mora zadnji čas do srede ali vsaj do konca septembra, da morejo čebele med v odprtih stanicah še pravi čas zadlati. Ako se pita s sladkorjem, potem se tako ne mudi, kajti sladkor dobro skuhan (pri čemer je treba pene pridno posnemati) se ne skisa tudi v odprtih stanicah.

Mnogi svetujejo v ta namen rabiti nekoliko salicilne kisline, ki jo neposredno pred kuhanjem pridenemo vodi. Pri tem denemo na 1 liter vode 2 kili kandisa ali sladkorja, da je krma dovolj gosta.

Ne svetovali bi pa nikomur, rabiti za zimo razne druge nečiste surogate, ker čebele po zimi ne morejo izletavati, da bi nepotrebne delce izmetale; vsled tega se jim črevca prenapolnijo in posledica tega je zopet griža.

To pitanje se mora izvršiti do srede septembra ali vsaj do konca tega meseca in sicer v velikih porcijah, ki slede naglo druga drugi. Ako bi se pokladalo po malo naenkrat, kakor spomladi, bi s tem drezali matico, da bi legla še veliko zalege in dobili v panj veliko živali, ki bi

imele premalo hrane. Z vročino iztisnjen in ne v metalnico izmetan med ni pripraven za zimsko hrano, zato ker se beljakovine, ki so v medu, z vročino strdijo, kakor beljak pri jajcu, in postanejo tako čebeli neprebavne. Tudi ni nič kaj pravi pozni jesenski med, takozvani gozdni med, ker je redek in rad povzroči grižo. Nekateri med, n. pr. iz ogrščice se prerad strdi, torej tudi ni prida za zimo, ker dobijo čebele po njem žejo. Te vrste medu odstranimo na zimo in panjev in jih nadomestimo raje s kuhanim sladkorjem ali kandisem. Najboljši med za zimo je poletni med iz cvetlic.

V suhem letu, kadar večkrat pada rahel dežek, se ni treba bati, da ne bi se naša muha dovolj preskrbela. Huje je s poznimi roji in panjovi, ki so se močno izrojili, te je treba na zimo večkrat pitati.

Drug pogoj dobrega uzimovanja je — če hočemo da bodo čebele na spomlad veselo napredovale in nam kaj koristile, da je čebelstvo močno, za kar je prva podlaga mlada, rodovitna matica. V tem zelo mnogokrat tudi starejši čebelarji greše. Oni skušajo spraviti čez zimo mnogo slabih panjev, ne pomislijo pa, da bodo imeli spomladi še večje slabiče.

Kakšno korist nam more pač dati slabo ljudstvo, ki komaj toliko nanosi skupaj, kolikor samo potrebuje? Čim manjši polk, tem manj gorkote napravi in toliko pozneje začne matica leči. Žival se pozno razvija in pozno pride potrebno število delavk na pašo in spomladna paša, kjer jo imajo, se ne more dovolj izrabiti. Zato glejmo, da bo naša žival, kolikor mogoče močna. Zasedati mora vsaj 5 do 6 satov. Ako jih obseda menj nego štiri, tedaj moramo take polke spajati in to z enim ali več drugimi. Toda ne bilo bi tudi prav, ako bi preveč polkov združili v enega. Dobili bi premočna ljudstva, ki bi potrebovala zelo veliko medu. Kraljico pa bi

čilo življenje v panju nagnjalo, da bi jela prezgodaj spomladi leči zalego. In tako bi se zgodilo, da bi čebele potrebujoč za zalego vode, prezgodaj spomladi izletavale in poginile. Premočno ljudstvo po zimi ne sedi mirno in to mu močno škoduje.

Slabe polke spajamo tako-le: Panju, kojega mislimo pridejati drugemu, vzamemo najpreje matico. Ako je ta stara in nerodovitna, jo usmrtimo. Če je pa še mlada, letošnja, kakor je to pri drugih, tretjih rojih in rodovitna, pridenemo ji v majhan panjiček — matičenjak — sat medu s pestjo čebel, da jo moremo porabiti drugje pri izmenjavi starih matic. Polk ki ga hočemo okrepiti in oni, ki ga nameravamo podreti, popitamo prejšnji večer z razredčenim medom, kojemu damo enak duh z melisnim ali drugim močno vonjavčim oljem. Tako dobe čebele enak duh in se raje združijo, ker ne opazijo razlike med seboj, ampak se imajo za eno in isto družino. Polk, kateremu smo vzeli matico, ometemo v zadnji del panja, ki ga hočemo ojačiti in ako hočemo še varneje hoditi, denemo poprej v panj za domači polk gosto žičnato mrežo in zato šele pride drugo čebelno ljudstvo. Ta mreža je čisto navadna, gosta žičnata mreža in ne tako zvana Ganemannova mrežica. Čez noč se duh popolnoma izjednači, in na jutro odstranimo mrežico, na kar se ljudstvi mirno združita.

Sadjarstvo.

Neslerjevi predpisi za napravo sadnih vin.

Dr. Nesler v Karlsruhe si je pridobil veliko zaslug za sadjarstvo velike vojvodine badenske. Sestavil je poleg družega tudi tabele za sestavo dobrega vina iz sadnega soka, vode in sladkorja in podal tudi izvrstna načela za napravo in ohranitev jagodnih vin. Evo jih :

Sadje	Ima v sebi		K 10 litrom soka ali 11 kilogramom sadu se pridene za				
	sladkorja	kisline	vode v litrih	domačo	dobro namizno	močno	vino podobno likerju
				pijačo	vino	vino	
				kilogramov sladkorja			
Rdeči ribizelj . . .	6.4	2.1	30	5.0	6.6	9	13
Bodeče grozdjčje .	7.0	1.4	18	3.2	4.3	6	8.8
Ostružnice	4.0	0.2	0	1.0	1.4	2.0	3
Borovnice	5.0	1.7	24	4.2	5.6	7.6	11
Malinje	3.9	1.4	18	3.2	4.3	6	8.8
Rdeče jagode . . .	6.3	0.9	8	2.0	2.6	3.7	5.5

Načela za napravo in shranitev sadnega vina so pa ta-le:

1. V tabeli nakazana množina vode je vedno potrebna, da razredčimo ali stanjšamo kislino; če vzamemo torej kaj menj vode, obdrži vino preveč kisline; moč t. j. vsebina na alkoholu ali vinskem cvetu pa je zavisna od množine pridejanega sladkorja.

2. Sadje mora biti dovolj zrelo; če je pa prezrelo in deloma že nagnjito, pa dobi po njem vino zoperen postranski okus in postane rado motno.

3. Pri napravi vina je snaga pol življenja; nesnaga da vinu slab okus in ga prerada skazi.

4. Jagodni sad naj se po trganju čim preje porabi; če bi ga radi ohranili za nekaj časa, da se kaj več skupaj nabere, ga moramo zmečkati, namešati s sladkorjem in varovati pred zrakom.

5. Jagode lahko ali stisnemo ali izlužimo, to slednje posebno pri ribizlju.

6. Kipenje se vrši najlepše pri 15 do 20°C ali pri 12 do 16°C.

7. Če v dveh dneh ne nastopi vrenje, je treba tekočino parkrat preliti iz kipele posode in zopet nazaj, da pride dobro z zrakom v dotiko, tudi ne škoduje pridejati nekoliko vinskih drožij.

8. Ako vino, dokler je še sladko preneha vreti, tudi če ni zelo močno, se drožje nekoliko zgodljuje in spravijo kvišku in če je treba, se pridene še vinskih drožij ali kipečega grozdnega vina.

9. Ena največjih neprilik pri napravi jagodnih vin je ta, da gre kipenje prepočasno ali pa nepopolno od rok. To izvira od tod, da smo napolnili mošt v zažvepljan sod, ali pa niso imele jagode dovolj redilnih snovij za drože, ki so potrebne, da prevre pridejani sladkor. Bistveno se kipenje pospeši, ako se pridene jagodnemu soku sladkorne vode, cibeb ali rozin ali pecljev od grozdjčja. Na 10 litrov soka ali 11 kg sadja pridene lahko 1 do poldrugo kilo rozin; le te namakamo najpreje 24 ur v vodi, da se omehčajo, potem jih skrbno stisnemo, pridene jagodnemu soku in jih pustimo mej vrenjem v njem. Za 1/2 kile posušenih grozdink (cibeb) smemo 1 1/2 litra vode več pridejati.

10. Pri sadežih, ki smo jih izlužili ali zmečkali in jih pustili potem pri miru, kakor tudi pred, mej in po vrenji, moramo površje tekočine pred zrakom skrbno varovati, sicer dobimo mesto vina — kis.

11. Ko je vrenje končano in se pričinja vino čistiti, je prelijemo v dobro očiščen, malce zažvepljan sod.

12. Pri ležanju vina bodi sod kolikor moč vedno poln; vehe naj bodejo iz akacijevega ali hrastovega lesa in tako dolge, da še vedno molijo v tekočino, če je tudi nekoliko odzamejo. (Odstranuj zrak, št. 10).

13. Platnene in vsake cunje okoli vseh in pip zmečimo na gno-

jišče, ker ne veljajo pri dobrem vinu; zato mora biti pa luknja za veho in pipo popolnoma okrogla.

14. Pri napolnjenih, dobro zamašenih steklenicah glave dobro osušimo in jih pomočimo v segret, tekoč parafin; v takem stanju smejo steklenke stati po konci, sicer morajo ležati.

15. Če hočemo napraviti šumice vino (šampanjec), je pustimo najpreje, da popolnoma izkipi in pridene čistemu vinu, predno ga napolnimo v steklenice à 16 gramov sladkorja na 1 liter in za spoznanje (prašek) drožij.

Ozir narejanja in oskrbovanja sadnega mošta nam priporoča dr. Nesler še sledeče:

1. Čim bolj zrelo je sadje, tem boljši je mošt — ne pa kakor trdijo sem ter tje bedaki, ki cenijo zelene lesnike za sadni mošt nad vse. Dobra, zrela jabolka imajo poprečno v sebi 7.2 sladkorja in 0.8 kisline, dobro zrele hruške 8.2 sladkorja, pa le 0.2 kisline.

2. Nagnitega ali celo popolnoma spridenega sadja ne smemo na noben način porabiti mej dobrim sadjem; prav lahko nam vino za zmerom skali in mu da slab, grenak okus.

3. Priporoča se, zdrobljeno (na sadnem mlinu) ali stolčeno sadje pustiti nekoliko časa stati; toda varovati ga je v tem slučaju skrbno pred zrakom; tropine pa je potlačiti k dnu, ako se dvignejo kvišku.

4. Železo lahko mošt napravi črn; zato moramo železne dele pri napravi in shranjevanji mošta kolikor moč odstranjati; sadni mlin in stiskalnice je takoj po rabi in pred njo dobro omiti.

5. Tropine sadja in grozdja ne smejo ostati predolgo na stiskalnici, sicer se začne razvijati jesihovalna kislina.

6. Sadno vino moramo pretočiti, ko je prenehalo glavno vrenje; na to nastopi zopet tiho vrenje, ki z nova tvori ogljenčevo kislino.

7. Da preskusimo, je li mošt ali grozdno vino zrelo za preta-

kanje, postavimo polno steklenico v sobo, kjer je topleje nego v kleti; ako postane steklenica od zgoraj čista, smemo pretočiti, če se pa prične novo vrenje, moramo še počakati.

Splošno.

Nevarna družba.

Leča, grah in fižol ne delajo sramote na mizi. To je vedel že očak Jakob, in v družinah, kjer imajo stročnat sad trikrat na teden ne boš lahko našel otrok blede-zelenih lic, ampak smejala se ti bodo nasproti rožnata jabolka, prepolna zdravja, tudi gospodarja sta zdrava in trdna in hlapec in dekla lahko delata kakor drvarja. Vse to stori leča, grah in fižol, bi lahko zapeli z majhno spremembo v narodni pesmi. Saj pa tudi žlica graha več zaleže, kakor cel krožnik krompirjeve zmesi. Kako sladek je okus stročja, kako diši zeleni grah! Da je pa grah prav za sladkosnedece, to pa ve tudi nek potepuh, majhen hrošček — grahar.

Pojdi na grahovo njivo, stopi v vrt, ki ti daje stročje! Če opaziš na mladih grahovitih strokih majhnega, črnega kebrčka, čegar kitinova koža je poraščena z belo ali sivorumeno dlačico in čegar temne kreljuti nosijo spodaj na konceh povprečen pas, ki je sestavljen iz belih peg, potem imaš pred seboj celega graharja, kolikor ga je. Lisjak, da mu ne najdeš para, je ta dečko. Če prideš do graha, kjer ima svojo gostijo in se dotakneš rastline, tedaj — človek bi kar ne verjel — pade keberček, kakor kamenc na tla, dela se prav popolnem mrtvega in poka sam pri sebi smeha, ako mu verjameš in greš spet dalje. Takoj gre zopet navzgor. Ko pride gori, prilepi mali potepuh, ali bolje: mala potepačka — je namreč samica — jajčece na plodnico grahovega cveta in gre naprej do drugega cveta. Ko je živalica odložila vsa jajčeca, pogine. Iz jajcec

prilezejo vže čez malo toplih, lepkih dnij ličinke, ki se takoj zajejo v grahove stroke, zlezejo v mlado sočnato zrnje in potem rijejo in žro kot za stavo. Prvotna luknjica se kmalu zaraste in naša mati ali gospodinja nam prinese s tečnim grahom vred tudi gnjusno pečenko na mizo. Na ta način je večkrat uničeno celo grahovo polje, ako smo sadili sivo ali rumeno zrnje. Ličinka ostane mirno v zrnu, ki smo ga spravili v shrambo in ima po zimi čas se preleviti. Ko nastopijo lepi svečanovi dnovi, opaziš kar nenadoma na grahovem zrnju majhne luknjice, iz kojih živahno lezejo mali graharčki, gotovi od podplatov do temena. Dosedanja hišica, grahovo zrno, je do cela oropana; ne velja nič, ne za setev ne za na mizo, le svoj gnoj nam je nesramni predrznež pustil za spomin. Ako so okna kašče odprta, veselo poleti skozi okno ven, da prične znova svoje pogubno delo. Popolnoma tako ravna njegov bratranec na leči in fižolu, ki ju semtertje ljudje imenujejo tudi „meniške“, ker skoro tri četrt leta v temni celici svojega fižola sedi. Neka druga vrsta teh hudobnih drugov se loteva plošnatnega graha, še druga grahorice, konjskega boba itd.

Če se hočeš te nadloge znebiti, je najbolje zbirati zrnje za setev in to tudi ni tako težavno in dolgočasno, kot si morda misliš. Le poskusi enkrat! Poznamo posestva, ki imajo več hektarjev zasejanih s samim grahom in so vendar vse seme prebrala. Drugo sredstvo je to, da se zrnje v krušni peči eno do dve uri izpostavi gorkoti 50 do 55° C, pa ne več; njegovi gostachi bodo potem vsi mrtvi.

Kmetovalčev sin v kmetijsko šolo!

Tega klica ne moremo našim gospodarjem dovoljkrat ponavljati in trobiti na ušesa, kajti pretežna večina načih možakarjev je jeklenega prepričanja, da za kmečki

stan ni treba znati dosti več, kakor držati za drevo. „Kakor mene vidi delati, tako naj stori še moj fant“, tako meni take vrste korenina. No, če je stari poštenjak od nog do glave, naj le tudi sinko hodi za njim, s tem pa še ni rečeno, da ne sme nič več vedeti, kot oče, ali da rečemo nekoliko bolj trdo in odkrito, dasi resnično:

Ni treba, da bi bil sin celo življenje neumen, kakor je mnogokrat njegov oče.

Če ima kmetijski gospodar več sinov in je premožen, da po navadi enega ali drugega študirati; redek, redek pa je tič, ki bi se dal pregovoriti, naj pošlje fanta, ki ima biti svoj čas njegov naslednjik na kako kmetijsko šolo; zakaj denar, kar bi ga to stalo, se mu zdi vržen v vodo. Za svojega naslednika izbere največkrat onega sina, ki je duševno preslaboten, da bi mogel študirati, z eno besedo onega, ki je najbolj omejen v družini. Saj za kmeta je vsak dober.

Toda ravno od kmetovalčevega stanu zahtevajo današnje razmere višjo stopinjo omike. Bremena, ki nas tožijo, so težka, da bi nas skoro podrla. In ako vprašaš, zakaj se ne stori ničesar proti temu, ti odgovore: „Vsaj ni nikogar, ki bi kaj hotel storiti“.

Hvala Bogu, da imamo ravno slovenski kmetje skoro brez izjeme poslance, ki i umevajo naše rane in boli, pa si tudi prizadevajo jih zdraviti in celiti.

Če hočemo pa, da se naše stanje sploh kedaj do cela zboljša, je pred vsem in brezpogojno potrebna višja izomika kmetovalcev. Sama ljudska šola ne zadostuje, ampak v poštev pridejo v prvi vrsti kmetijske šole. Vsak gospodar bi moral smatrati za svojo sveto dolžnost, da dá svojega sina v tak zavod. Tu pridemo seveda zopet na drugo stvar, do svoje edine kmetijske šole na Grmu. Eno imamo, pa še ta se veliko preslabo obiskuje. „Kaj doživel sem na

svetu, Vse na svet' narobe gre" vskliknil bi lahko s starim Kranjcem. Na Češko-Moravskem kmetje vse drugače umevajo kmetijsko šolstvo in njegov pomen. Vam smem podati o njihovih šolah nekaj podatkov? (Glej natančneje: „Školství hospodářské na jubilejní výstavě v Praze r. 1891 od prof. dr. Fr. Sitenskeho. Pri A. Reinwartu v Prazi.)

Prve kmetijske šole sta napravila Čehom dva mogočna dobrotnika: v Rabinu knez Schwarzenberg češko in v Lieberwerdu grof Thun nemško. Služili sta v začetku največ odgoji gospodarskega uradništva na veleposestvih. Kmalu pa so kmetovalci pod svetovaelavsko krono začutili potrebo tudi nižjih kmetijskih šol. Začeli so ustanavljati razne kmetijske šole in te so rasle in rasle, tako da so do danes dosegle visoko stopinjo popolnosti. L. 1884., ko je število kmetijskih šol vže zelo naraslo, so vse enotno organizovali in ločili gospodarske šole v:

1. najnižjo vrsto ali kategorijo zimskih gospodarskih šol; te podučujejo dečke, ki so zvršili ljudsko šolo, v zimskem času (od novembra do marcija, ozir. aprila), ko jih oče pri gospodarstvu najlažje pogreša, eno do dve leti teoretično (to je samo po pripovedovanju v sobi, brez dela na polju, kar imenujemo praktičen poduk), da zamorejo kmetijo svojega očeta pozneje bolje obdelovati nego le-ta. Tacih šol bo na Češkem sedaj kakih trideset, ko jih je bilo že l. 1891. devetnajst.

Učitelji zimskih gospodarskih šol so dolžni biti po leti učitelji kmetijstva v okolišu, ki jim ga odkaže deželni odbor, ni pa njih glavna naloga predavati o kmetijstvu na shodih gospodarskih društev, kakor to delajo potovalni učitelji poljedelskega sveta po celem deželi, kjer so se društva oglasila za predavanje.

2. druga nekoliko višja vrsta poljedelskih šol so kmetijske šole,

ki cele dve leti brusijo mladiče izšle iz ljudske šole, da bi napravile iz njih kaj prida malih posestnikov in nižje uradnike na veleposestvih. Takih šol je bilo do l. 1891. enajst. Sem bi lahko prištevali tudi gospodinjске šole, ki pa trajajo le po eno leto, kakoršne so n. pr. v Stežerah in v Fridlandu, po njih zgledu je menda napravljena naša gospodinjска šola v Marijanišču, ki ima namen vzgojiti dobrih gospodinj za srednje kmetije.

Nekatere izmed kmetijskih in zimskih šol se ravnaajo po potrebščinah svoje okolice in se ozirajo v prvi vrsti na kmetijsko panogo, ki odločuje tamkaj. Tako n. pr. je trutnovski in humpoleški šoli najbolj pri srcu lanarstvo in zato nosita ime gospodarsko-lanarska šola, rakovniška in lounska šola označuje svojo glavno smer z imenom gospodarsko-hmeljarska šola. S tem prevladujočim in specijelnim delovanjem se približujejo te šole strokovnim zavodom izključno jednomernim sadjarskim in vinarskim šolam, kakoršne se nahajajo na Melniku, v Litomeřicah in v Troji pri Prazi.

3. Tretja stopinja gospodarskih šol so srednje gospodarske šole, ki imajo podati gojencem, ki so dobili svojo prejšnjo izobrazbo na nižjih srednjih, ali na meščanskih šolah, toliko znanja v kmetijstvu, da morejo gospodariti na večjih kmečkih ali tudi najetih posestvih.

Take šole so bile do praške razstave tri: v Hrudimu, v Graboluskinah in v Kadanu:

4. Četrta in najvišja vejica poljedelskega nauka v Čelih sta kmetijski akademiji v Taboru in Libverdu, ki sta bili pa še pred dobrim letom samo višja deželna gospodarska zavoda.

Ti dve akademiji zahtevati za vsprejem gimnazijsko ali realčno zrelostno spričevalo, ali absolutorij (spričevalo obiskavanja) kake srednje kmetijske šole — imati tedaj za učence ljudi vrlo različne pred-

hodne omike, katerim želiti podati najvišjo kmetijsko izomiko.

Poleg tega je na tehnični visoki šoli v Prazi poseben kulturno-inženerski oddelek, ki daje slušateljem inženerstva lepo priliko, postati bodisi izključno kulturni tehnik ali vsaj pridobiti si poleg svoje smeri tudi v tej stroki nekaj znanja.

Zelo važno in potrebno dopolnilo gospodarskega šolstva v kraljestvu češkem so nadaljevalne gospodarske šole, pri ljudskih šolah, ki imajo teoretično pripravljati mladež za kmetijski poklic; takih šol je vže precej nad trideset, pa si vender žele Čehi, da bi se to število kar največ pomnogokratilo.

Samo na te nadaljevalne šole vlada naravnost vpliva. Toda tudi ostale šole nadzoruje vlada po svojem vladnem inšpektorju. Uprava šol sploh pa je v rokah posebnih kuratorijev ali oskrbništev, ki obstoje iz zastopnikov dežele, (ker prispeva tudi k stroškom) države, poljedelskega sveta in krajnih interesentov.

Koliko izda dežela sedaj za te šole, priča okolnost, da je dalo Češko leta 1861. za gospodarske šole le 2100 gld. na leto, ko plačuje sedaj veliko čez 300.000 K za svojo kmetijsko izomiko. Mi bi opozarjali posebno na zimske kmetijske šole one kroge, ki imajo tu odločilno besedo, vedoč kako težko pogreša naš ratar vsako delavno moč o poletnem času. Le tedaj imamo upanje, da se nam obrne na bolje, ako se kmetovalci vzdramimo iz svoje lene hladnokrvnosti nasproti kmetijskemu šolstvu in bodo znali svojo stvar sami zastopati in braniti. To pa bodo znali le, kadar bodo imeli potrebnega znanja.

F.

Kmečki sin „Narodnemu Gospodarju.“

Vsak, kdor pozna „Narodnega Gospodarja“, mora priznati, da je zvest prijatelj kmečkega stanu in da ima zanj najboljše namene. Pri

nizki ceni tega lista je vsak dobiček izdajatelj izključen in nanj sploh že od začetka ni nikdo mislil.

Glavni nesebični in domoljubni namen pri ustanovitvi njegovi je bil: tudi najmanjšemu kmetovalcu slovenske zemlje omogočiti, da si drži lahko strokoven list in da ne zaostane za splošnim napredkom. Če se je torej naš „Gospodar“ ob novem letu priporočal, naj bi ga kmetovalci-gospodarji razširjali v svojih prijateljskih krogih po najboljših močeh, storil je to le v njihovo najlastnejšo korist, posebej še v interesu malega kmeta. Veselo priznamo, da priznavajo marsikje pošteno prizadevanje „Gospodarjevo“, ki ga je kazal v kratkem času svojega zemeljskega potovanja, dasi bi želeli, naj bi nobena kmečka hiša ne bila hrez njega.

Povedano ni nečimerna samohvala, ampak edino le izraz naše poštene in srčne želje, da bi v blagor in korist domačega kmetijstva nekaj malega pripomogli s tem, da malemu in najmanjšemu kmetovalcu ponujamo v „Narod. Gospodarju“ na poljuden in cen način tako krvavo potrebnega strokovnega poduka.

Iz tega stališča bomo zopet in zopet dvigali svoj glas: Izrabite kmetovalci podano vam priliko v lastni prid!

Danes to zopet storimo, besedo pa prepuščamo jednemu naših mlajših brancev.

Radi lažjega umevanja dostavljamo, da nam mladenič večkrat stavi kako vprašanje, da mu odgovajamo nanje in da je pri neki priliki prosil za svet v sledeči zadevi:

Spoštovano uredništvo!

Zelo sem hvaležen Vaši vljudni postrežljivosti, s katero mi spoštovano uredništvo odgovarja na mnoga kmetijska vprašanja. Sedaj bi si rad napravil kake bukve,

ki obravnavajo živalstvo in rastlinstvo s kmečkega stališča.

Imele naj bi v sebi popisovanje živali in rastlin, njihovo rabo, korist in škodljivost in če mogoče, da bi bile zraven dobre slike. Rad bi plačeval na mesece, ker mi ni mogoče večjih del plačati naenkrat. Sem namreč sin kmetovalca s kakimi 30 orali zemlje. Da mi ne bo treba nadlegovati očeta, hočem za one knjige, ki jih potrebujem za svojo nadaljno izobrazbo v meni tako ljubim kmetijskem poklicu, sam zbirati denar, ki mi ga daje oče za veselice. Zdi se mi veliko bolje, da se naprej izobrazujem, kakor da bi denar zapravljaj na plesu, kegljišču ali pri igralni mizi.

Moj oče so jeden izmed onih, ki niso hoteli pred kratkim o „drukani modrosti“ še ničesar slišati. Bili so vedno zoper to, da bi naročili kakšen kmetijski list. Zato sem si naročil lani „Narod. Gospodarja“ iz svojega lastnega žepa. Ta je očeta čisto spreobrnil in danes je že kar nestrpen, če se „Gospodar“ na pošti kaj preveč zamudi, tako se mu je priljubil. Tudi ni treba več meni plačevati naročnine, zakaj ob novem letu so mi dali oče 2 K, češ: „Narodnega Gospodarja mi za tekoče leto spet naroči! To je list, ki je zadel pravo smer in ki z nami res dobro misli. Zdi se mi, da bi ne mogel biti več brez „Narod. Gospodarja“.

Zato bi bilo želeli, da bi veliko tovarišev storilo, kakor jaz. Potem bi bilo kmalu bolje za nas kmete, in ne delal bi se iz nas norca vsak malopridni šaljivi Jaka. Zato naj uredništvo s primernimi članki navdušuje kmečko mladino za naročbo, saj postaja le-ta vedno bolj vsprejemljiva za napredek. Tudi nimam nič proti temu, ako se moje skromne vrstice v korist mojim stanovskim sodrugom celoma ali deloma priobčijo. Le prosim za ta slučaj ne imenovati mojega imena.

Sklepam svoje pisanje in se priporočam slavnemu uredništvu

V. Z.

Ni treba temu pismu, ki dela svojemu piscu vso čast, ničesar dostavljati, ker samo najbolje govori zase. Da bi le oni, katerim velja, izvajali posledice iz tega!

Sadne in zelenjadne konzerve.

(Nadaljevanje.)

Na ta način je mogoče zeleňjavo in sadje na nedoločeno dolgi čas ohraniti vžitno in za kuhinjo vporabljivo. Razne sadeže ohranimo tako celo leto, dočim bi sicer obstali le nekaj tednov.

Kdor pa ne namerava pokrivati samo domače potrebe, ampak hoče izdelovati tudi za kupčijo, ta je vstanu blago, ki bi se sveže (frišno) slabo ali celo sploh ne spravilo v denar, spraviti v tako stanje, v katerem zamore mirno čakati, da se cene zboljšajo in pride pravi čas za prodajo, ne da bi se mu bilo bati, da bi se nakopičeno blago skazilo ali vsaj poslabšalo.

S konservacijo je mogoče tudi del blaga bogatih letin prihraniti za naslednja nerodovitna leta. Posebno važnost pa dobivjao konzerve sadja in zelenjave za svetovno trgovino in morsko paroplovbo. Brez take spremembe bi bilo skoro nemogoče, parnike za dalje časa preskrbeti z raznovrstnim živežem.

Kolike važnosti da je konzervirano sadje in zelenjava dandanes, se razvidi iz okoliščine, da se v Ameriki leto za letom množijo tovarne za konzerve, ki pošiljajo svoje izdelke v najbolj oddaljene kraje sveta. Mej največje odjemalce spada vzhodna Indija, Java, Singapore in druge tropične (vroče) države in ondota velika mesta. Po podatkih Semlerjevih ima v ameriških tvornicah za sadne in zelenjadne konzerve nad pol milijona ljudi posla.

Na evropski celini imamo sicer nekaj takih tovaren, kot so ame-

riške, toda izmed teh niti jedna ne izdeluje takega blaga, kakor ameriške; zato je pa tudi povpraševanje po ameriškem blagu vedno večje, tako da nikakor ne morejo izvršiti svojih naročil.

Pri pripravnosti lege in klimatičnih razmer lepih slovenskih pokrajin, kjer moremo pridelovati najfinejšo zelenjavo in gojiti najslastnejše sadje, bi imeli podobne tovarne ustanavljati v obilnejšem številu; s tem bi ne oživel samo kupčija na naših sadnih in zelenjadnih tržiščih, ampak dosegle bi se vsled mejsebojnega tekmovanja tudi nižje cene konzerv in s tem bi se tudi njih uporaba znatno zvečala, ker bi postala ta hrana domača tudi v družinah, kjer dandanes zavoljo visoke cene ne morejo nanjo misliti.

Ako ki imele naše gospodinje in njih hčere bogati plod leta s konservovanjem ubraniti skazenju, kar se da primeroma z malimi stroški in skrbjo izvesti, imeli bi tudi v kuhinji malega meščana in kmetovalca sredi zime lahko karfiol, stročji fižol, svež grah, špargeljne in podobno, s čimer bi njih jedilni listek postal bolj pisan, vsaj „razlika mika“ in gospodinja bi bila marsikdaj skrbni prosta s čim postreči gostom in poleg tega bi se tudi zdravje v naših družinah znatno obrnilo na boljše.

Družba sv. Mohorja.

Naša družba šteje letos 76.110 udov, to je 2486 udov manj, kakor lani. Udje se razdele po posameznih škofijah tako-le:

1. Goriška nadškofija 8.599 t. j. 11 manj kakor lani. 2. Krška škofija 6.208 t. j. 160 manj kakor lani. 3. Lavantinska škofija 23.771 t. j. 2.025 manj kakor lani. 4. Ljubljanska škofija 29.587 t. j. 519 manj kakor lani. 5. Tržaško-koperska škofija 4.041 t. j. 25 več kakor lani. 6. Sekovska škofija 598 t. j. 34 več kakor lani. 7. Somboteljska škofija 351 t. j. 7 več

kakor lani. 8. Zagrebška nadškofija 479 t. j. 66 manj kakor lani. 9. Senjska škofija 206 t. j. 7 manj kakor lani. 10. Poreška škofija 136 t. j. 6 več kakor lani. 11. Dja-kovska škofija 65 t. j. 3 več kakor lani. 12. Bosniška škofija 266 t. j. 11 manj kakor lani. 13. Videmska nadškofija 185 t. j. 9 manj kakor lani. 14. Razni kraji 541 t. j. 15 več kakor lani. 15. Amerikanci 908 t. j. 104 več kakor lani. 16. Iz Afrike in Azije 209 t. j. 128 več kakor lani.

Z razpošiljanjem letošnjih družbenih knjig smo začeli dne 18. septembra in prizadevali se bomo, da častiti udje dobijo knjige najprej ko mogoče. Odpravili bomo zaboje po tej le vrsti: Amerika in Afrika, lavantinska, krška, ljubljanska, tržaška in goriška škofija ter razni kraji.

Cenjene gospode poverjenike, katerim se knjige pošiljajo, nujno prosimo, naj takoj, ko dobijo „aviso“, pošljejo po nje na pošto ali železniško postajo, da ne bode sitnih reklamacij, ki povzročujejo samo zamudo in nepotrebne stroške. Poštne stroške morajo čast. poverjenikom povrniti posamezni udje.

One gg. poverjenike, ki dobivajo svoje knjige neposredno v družbeni tiskarni, prosimo, naj čim preje pošljejo po nje, da nam zavoji ne zastavljajo prostora, katerega nam itak primanjkuje na vse strani.

Razposlalo se bode udom vkup 456.660 knjig. — Romajte torej knjige v toli častnem številu po vsem Slovenskem. Budite rojake, poučujte jih, zabavajte in razveseljajte jih ter vnemajte v srcih njihovih ljubezen do Boga in domovine.

V Celovcu, dne 18. sept. 1901.

Odbor.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 99: M. D. v R. v. Nameravam si napraviti mlekarstvo opravilo za izdelovanje surovega masla

pri 8 kravah. Koliko stanejo stroji?

Odgovor 99: Za posamezne večje kmetije, kjer ni misliti, da bi v kratkem nastale večje mlekarne, je jako priporočljivo, si nabaviti male ročne posnelnike. Dobi se s strojem pol kg surovega masla več, ki se lahko v trgovini za eno tretjino dražje odda. Okus tega surovega masla je popolnoma drugačen, kakor pa istega, kjer je smetana stala ves teden v zaduhlih prostorih. Vsa oprava stane okoli 400 kron in se pri 8 dobrih molznicah vse v tri četrt leta izplača.

Vprašanje 100.: J. S. v K. N. Kako hočem ravnati s krompirjem, da ga ohranim pred gnjilobo?

Odgovor 100: Predno se jame krompir kopati, naj se požanje krompirjevec in odpelje iz njive, da ne pridejo trosi od gnjilobne glivice na kožo. Dokazalo se je, ako se je teden pred kopanjem krompirjevec odpravil, se je ohranil krompir dalje v kleti. Slabo je spravljati v deževnem vremenu, ker se primejo kaljivi trosi krompirja. Predno pride krompir za stalno v klet, naj se na kakem prezračnem prostoru na drobno razsuje, da se izhlapi. Klet naj se dobro prezrači, kajti vlažnost pospešuje gnjilobo.

Vprašanje 101.: O. F. v N. Ali bi kazalo pri nas sejati ozimni ječmen?

Odgovor 101.: V obče da ozimni ječmen boljši pridelek, kot spomladanski. Tako se pridela prvega na 1 ha 18 do 35 kvintalov, a zadnjega samo 9 do 15 kvintalov. Sploh je priporočljivo jesenski ječmen sejati, ako se ima dovolj dobrega svinjskega gnoja. Ker ozimni ječmen kmalu dozori, zato se lahko uporabi njiva še za drug pridelek, kakor za presaditev pese ali za zelje. Ozimni ječmen ondi ni priporočljivo sejati, kjer nameravamo spomladi še korenje posejati, kajti za to postane zemlja pretrda.

Vprašanje 102.: F. P. v Č. Bral sem v listih, da potrebuje lucerna za dobro rast posebno veliko apnenca. Ali bi kazalo, živo apno že v jeseni podorati ali pa šele spomladi?

Odgovor 102.: Na mnogih zemljah lucerna ravno radi pomanjkanja apnenca v zemlji ne vspeva, zato je važno, da se gnoji z živim apnom. Najboljši čas za gnojitev z apnom je gotovo jesen, da se more radi obile moče do zgodnje spomladi raztopiti. Na vže obstoječih lucernah naj se dobro zabrana, kjer se namerava na novo vsejati, naj se pa pri prašenji podorje. Za 1 ha se računa približno 5 kvintalov živega apna. Ako nočete

v večji meri gnojiti, pa vsaj nekaj kg apna potrosite, čudili se bode, koliko bo bolj temno zelena lucerna na poapnani zemlji.

Zadružna tiskarna pozivlje uljudno p. n. gospode in društva, katerim so se vposlale pristopnice, da kar najhitreje dopošljejo odgovor, kajti sicer bi se njihove želje več upoštevati ne mogle.

Hranilnica in posojilnica v Marezagah pri Kopru

ima mnogo pristnega črnega vina liter od 18 do 24 kr. in Refoška liter od 25 do 35 kr., prosto postaja Trst ter vabi konsumente za nakup.

Kmetijsko društvo v Gorjah pri Bledu na Gorenjskem

ima na prodaj železne izdelke kakor: sekire, krampe, capine, lopate, živinske zvonce pravilne in dr.

Priporočila se: Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbi zvonov.

Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

Kmetijsko društvo v Vipavi

oskrbuje svojim članom:

- 1.) Vse potrebščine za vinogradništvo: žveplo, galico, gumico, škropilnice, cepilno orodje, orodje in stroje za kmetijstvo, dalje vsakovrstna semena in umetna gnojila.
- 2.) Pridelke t. j. vino kolikor možno razprodaja ter vabi p. n. kupce v nakup vina, ter opozarja na izpremenjeni razglas med inserati.

Tko želi, da svojo obitelj oskrbi pravim i naravskim dalmatinskim vinom, neka se obrati na podpisano: Juraj Gamulin, Jelsa — otok Hvar, Dalmacija.

Kmetijsko društvo v Vipavi ima na prodaj cepljene trte

na ameriški podlagi Portalis požlahtnjene kraljevine, ital. rizling, španjol, pinelo in ru-landec po 14 vinarjev komad,

Praktično izvežbani sirar se

ročja mlekarne v službo. Dovršil je mle-karski tečaj v St. Mihelu pred 2 leti. Iz-urjen je v izdelovanju surovega masla, sira kakor tudi v preiskavanju mleka in nadziranje hlevov. Dobra spričevala in in spretno vodstvo v sedanji mekarski službi dajo najboljšo priporočilo za spre-jem. Več pove „Gospodarska zveza“.

Peč, železna s plaščem, precej velika, je po ceni naprodaj v šoli na Homeu pošta Radomlje, Gorenjsko.

Ravnokar se nam poroča, da je podkev za goveje parklje, patent Zehetbauer-jev (glavna zastopnika Echinger & Fernau, Dunaj, XV., Neubaugürtel 7 in 9) od razsod-ništa za poljedelsko razstavo v Riedu, Zg. Avstr. z najvišjo odliko z zlato svetinjo odlikovana bila.

Spominski dan naše industrije.

Danes je deset let, odkar se je oživotvorila nova industrija, ki je bila poklicana na uvaževanja vreden način spešiti našo telesno blaginjo in ekonomijo našega go-spodinjstva. Znano je, kolika važ-nost gré v družini rednemu uži-vanju kavne pijače, kako so se je čimdalje bolj navadili tako v palači kakor v najmanjši koči, kako važno je torej bilo, to vsak-danje živilo urediti tako, da je tudi prikladno našemu zdravju. Iz-vestno se še vsakdo spominja, kako živo se je pokojni župnik Kneipp v svojih predavanjih in spisih potezal za domačo in zdravo sladno kavo. Pač je bilo ljudstvo v vedno pravem zmislu že davno spoznalo, da je ječmen najboljši kavni surogat, ali samo oprazeni ječmen ima zoprno grenak okus, in tudi samo oprazeni slad se hitro upre zaradi zoprno sladkega okusa. Treba je bilo torej odpraviti te ne-dostatke. To se je naposled po-srečilo dragemu, v največjem obsegu izvedenemu prizadevanju firme Ka-threinerjeve, ki jo je bil župnik Kneipp izpodbudil za izdelovanje slastne sladne kave in ki so jo podpirali najizkušenejši strokov-njaki. Vzorni izdelek, ki so ga vsi sloviti zvedenci preizkusili za nedoseženega in izvrstnega, se je potem pod imenom „Kathreinerjeva Kneippova sladna kava“ prvič uvedel pred desetimi leti in se odslej brezprimerno hitro in uspeš-no razširil po vsem svetu. Za ta

veliki uspeh zahvalja Kathreiner-jeva Kneippova sladna kava naj-prej izredno prednost, da ima pri-ljubljeni okus zrnate kave. Izvestno je zanimivo, kako se mu pode-ljuje ta okus. Kava raste, kakor znano na grmičastih drevesih, ka-teri sad je podoben naši črešnji. V teh črešnjah tiče kavna zrna kot seme. Iz mesnatega ovoja pa prirejajo Arabci sok, takozvani „gišr“, ki se, kakor poročajo pot-niki, odlikuje z izredno finim vonjem po kavi. Iz tega sadnega mesa dado Kathreinerji na otoku Réu-nionu, slovečem po izvrstni kavi, na način, ki je patentiran skoro po vseh omikanih državah, na-pravljati izvleček, s katerim se sladna zrna ob izdelovanju prepoji na jako bistroumen način. Tako dobi Kathreinerjeva sladna kava vonj in okus kave, kar spoznaš, ako pregrizneš le nekaj zrn. Jasno je, da si je morala taka sladna kava, ki se odlikuje s prijetnim okusom in priznано zdravstvenimi svojstvi sladovimi, hitro pridobiti ves svet, zlasti v širših slojih ljud-stva, kjer se je kava v nekakšnem zmislu vtihotapila kot živilo, kar pa nikakor ni bila. Zato je morala biti primes, ki je sama na sebi redilna in zdrava, ki jo je moči zrnati kavi pridajati do polovice in še več, s katero se torej tako priljubljena kavna pijača napravlja še prijetnejša po okusu in pri-merna zdravju, izredno dobrodošla povsod. Največja, brezprimerna prednost Kathreinerjeve Kneippove sladne kave pa je ta, da jo je moči piti „čisto“ in da na nepre-sežen način nadomešča zrnato kavo onim, katerim jo je zdravnik po-polnoma prepovedal. Otroke je sploh treba navaditi zgolj sladne kave; očvrščeno zdravje in cvetoča zunanost je posledica temu. Ta-kisto se Kathreinerjeva Kneippova sladna kava ne more dovolj živo priporočati ženskam, onim, ki okrevajo, in onim, ki boleajo na želodcu, srcu in živcih. Po dolgi, izpričani izkušnji je lahko pre-

bavna, krvotvorna, krepilna in tekne vzpričo prijetnega okusa tem bolje, čim dalje jo piješ. To novo industrijsko stroko, praznujočo svoj desetletni obstanek, je treba torej smatrati za resnično dobrodelno pridobitev, ki je ni dovolj ceniti na polju priporočnih živil in redil. Najboljši veščaki so jo označili za „rodbinsko kavo“ v najboljšem zmislu te besede; zato pa je Kathreinerjeva Kneippova sladna kava seveda našla precej posnemalcev, ki zopet dobivajo svoje naslednike, dasi so bili že večinoma sodno kaznovani. Ali občinstvo ve že natanko razločevati in jemlje v svoj prid že davno pri nakupovanju le znane izvirne zavoje s sliko župnika Kneippa kot varstveno znamko in z imenom Kathreiner. Zakaj, kjer pristni Kathreiner rabijo tudi le malo časa, tam ga že ne morejo več pogrešati. Zato lahko firma po vsej pravici pravi v svojih naznanilih, „da je moči čestitati vsaki gospodinj in materi, ki glede na zdravje, prihranek, čistost in dobri okus rabi Kathreinerjevo Kneippovo sladno kavo.

Trgovina in obrt.

Trgovina.

Poštne pristojbine in nekoliko črtic o pošti.

(Zapisal Abc.)

(Nadaljevanje.)

Vožnja pošta.

Določbe glede prometa v Avstro-Ogerski.*)

Predmeti, ktere sprejema vožna pošta, ne pripadajo poštnemu monopolu, kakor pisma in časniki, ampak se lahko tudi drugim potom

prevažujejo, n. pr. z železnico. V večjih mestih obstoje zato tudi privatna podjetja, takozvani spediterji, in vsakdo pošlje tovarne pošiljatve lahko, kakor mu bolje kaže. Seveda pisma, akotudi prekoračijo 250 gr, nadalje časniki v večji množini pošiljajo se tudi z vožno pošto. To pa velja še vedno kot monopol, torej jih ne sme nikdo, razun pošte prevažati. Kdor se poslužuje tudi pri drugih pošiljativah pošte, treba da se ravna po sledečih predpisih:

Predmeti, koje vožna pošta ne sprejema:

a) Vse pošiljatve, katere so nevarne, da bi se vsled pritiska zraka ali kako drugače vžgale, in tekočine nevarne drugim pošiljativam. n. pr. smodnik, dinamit, vžigalice vsake vrste, petrolej, nafta, nitroglicerini i. t. d. Vrvice, katere rabimo pri rovi, patroni, kapselni sprejemajo se le pod gotovimi pogoji, namreč: Vrvice za rove, katere obstoje iz drobne cevi in nimajo preveč smodnika, morajo se zapreti v kositerne ali lesene zaboje ne večje kakor 0.012 m^3 (n. pr. 20 cm visoke, 30 cm široke in 20 cm dolge). Zaboji morajo biti popolnoma napolnjeni, da se nič ne premika. Pošiljatelj mora zaboje s svincem zapreti (plombirati) in vse strani z rudečim papirjem obdati, izvzemši ono stran, kjer je naslov. Vsebina mora pa biti na pošiljativi in na spremnici natanko označena. Patroni, kateri pa imajo cevke izključno iz kovine, morajo se močno obvezati, tako, da ne more krogla odpasti in se smodnik razsuti. Ako so pa patroni deloma iz kovine, deloma trdega papirja, morajo biti tako narejeni, da je smodnik v kovinskem delu in s papirjem ali žimo zaprt, da če se papirnat del odtrga, se tudi potem smodnik ne razsuje. Po nekoliko patronov se tedaj trdno skupaj zveže in v trd papir zavije. Ti zavitki se zopet trdo v lesen ali kositern zaboj vložijo in če kak prazen prostor ostane, se ta s

papirjem napolni. Les pri zaboji mora biti 2.5 do 3 cm debel in ne z žebli pribit, ampak vdelan. Teža je le do 5 kg dovoljena. Vsebina mora se natanko navesti, pošiljatev plombirati in z rudečim papirjem obdati. Le stran z naslovom ostane prosta.

Tudi mora pošiljatelj pri navedenih pošiljativah datirano in lastnoročno podpisano izjavo dodati, da je pošiljatev dobro paketirana, kake vsebine in konstrukcije, ter znak plombe. Izjava bi se glasila:

Izjava.

Podpisani izjavlja, da odgovarja paketiranje, v priloženi spremnici navedene, z znamenjem... plombirane pošiljatve in konstrukcija v pošiljativi se nahajajočih patron predpisom c. kr. finančnega ministerstva z dne 8. junija 1897, št. 14261. Tudi je odgovoren za vsako škodo, katera bi vsled nepravilnega paketiranja ali konstrukcije patron nastala.

(Kraj) dne 19 . .

Podpis.

Prazni lovski patroni pošiljajo se tudi lahko drugače, ako imajo kapselne, treba napisati „prazni patroni s kapselni“ in pošiljatev oviti z rudečim papirjem. Pri praznih patronih gori navedena izjava odpade.

Kdor navedene predmete pod drugim imenom odpošlje, ali se predpisov ne drži, zapade kazni 50 kron in v povrnitev vseh eventualnih poškodb drugih predmetov,

b) Za pošte na deželi, katere nimajo pripravnih vozov za dovažanje, se tudi večje pošiljatve vseh vrst ne sprejemajo. Navadno se to ravna po vozeh s katerimi male pošte razpolagajo in po obilici pošiljatev. Nikdar se pa ne sprejemajo navadne pošiljatve težje od 50 kg in pošiljatve s trdim denarjem čez 65 kg. V lokalnem prometu se sprejemajo pošiljatve do 50 kg pri eraričnih in do 30 kg pri neeraričnih poštah. Predmeti, koje pošta le pogojno sprejema:

*) Prvi stavek tega sestavka v zadnji številki našega lista, glaseč se: „Pristojbine so, za vsako pismo ne gledé na daljavo 60 vinarjev, zraven tega še za vsakih 300 K vrednosti 12 h več“, velja seveda samo za poštni promet v Bosni in Hercegovini. To je razvidno iz zadnjega stavka te razprave v predzadnji številki našega lista. Toliko pojasnimo na vprašanje.

Tekočine in stvari, koje se hitro pokvarijo, preveliki predmeti in živeče živali. Ti predmeti se sprejemajo le, ako se ima pripravne voze in se prevažanje drugih pošiljatev s tem ne zadržuje in pošiljatve same ne pokvarijo. Pri živečih živalih in stvarih, koje se rade pokvarijo, treba na spremnici in pošiljlatvi sami napisati, kaj s pošiljlatvijo narediti, ako jo naslovnik v teku 24 ur ne prevzame, n. pr.:

„Ako takoj ne sprejme, nazaj“.

„Ako se takoj ne sprejme, prodati“.

„Ako se takoj ne sprejme, naj se me brzojavno obvesti na moje stroške“ i. t. d.

Naslov bodi vedno natančen, kraj kamor je pošiljatev namenjena, krstno ime in priimek naslovnika, v večjih krajih tudi ulica, hišna številka, nadstropje, posebno je paziti tam, kjer je več ljudij enakega imena. Chifrirani naslovi, to je naslovi, obstoječi iz samih števil ali posameznih črk niso dovoljeni, tudi ako se glasi pošiljatev „poste restante“. Pri vseh pošiljetvah nad 400 kron vrednosti in tudi manj, ako obstoji vsebina iz dragocenosti, srebra, zlata ali denarja, mora se naslov na paket sam napisati. Ako to ni mogoče, potem se naslov na-

piše na košček lesa ali trdega papirja in pritrdi na pošiljatev. Pri navadnih pošiljlatvah je dovoljeno, napisati naslov na košček papirja in ga prilepiti na pošiljatev, samo s pečatom ga pritrditi ne velja.

Oddajalec mora vedno tudi svoj natančen naslov na spremnici navesti. Vsebina naj se pri dragocenih predmetih natančno navede, posebno pa tam, kjer se pošiljatev le pogojno sprejme. Na pošiljlatvah s tekočinami treba narisati kako čašo ali steklenico, znamenje, da treba na pošiljatev paziti. Pri pošiljlatvah, koje se rade pokvarijo, je dobro, da se to na pošiljatev in spremnico zapiše.

Kdor pa pri denarnih pošiljlatvah manjo vrednost navede, zato, da manj plača in se mu to dokaže, zapade konvencionalni kazni, ki znaša peteren znesek prvotne pristojbine za cel poslani znesek.

(Dalje prih.)

Zadružno skladišče trgovcev.

V Chicago v Severni Ameriki sestavili so trgovci zadrugo, koje namen je užitvoriti veliko skladišče, katero naj konkurira z obstoječimi velikimi blagovnimi magazini. Skupna svota deležev bode baje znašala pol milijona dolarjev. Tako — v Ameriki.

Obrt.

Poostrenje kaznij pri obrtnih prestopkih.

Ministerstvo notranjih zadev izdalo je odlok, ki obsega nekatere nove določbe glede ravnanja s prošnjami za pregled oziroma znižanje kaznij pri obrtnih prestopkih. Nove določbe imajo namen, kolikor moči omejiti slučaje, da nevsposobljeni ljudje na škodo obrtnikov obrt večkrat skozi dalje časa neoporekano izvajajo.

Shod oštirjev.

V Lincu vrši se ravnokar shod oštirjev, h kateremu so poslale svoje zastopnike skoro vse avstrijske gostilničarske zadruge. O shodu poročamo svojedobno.

Podpore za onemogle nižavstrijske obrtnike.

Nižavstrijski deželni odbor predložil je deželnemu zboru predlog, da se ustanovi poseben sklad za podporo onemoglih obrtnikov. Radi odgoditve zasedanja se deželni zbor ni še pečal s tem umestnim predlogom, kateri pride v prihodnjem zasedanju na vrsto.

ZADRUGA

Rak — rana našega narodnega gospodarstva.

(Poleg naukov dra. Vilj. Neurath-a, prof. na c. kr. visoki šoli za kmetijstvo priobčil Posavljčan).
(Konec.)

Samo enkrat na leto bi morali gospodarji posameznih družin odgovoriti na vprašanje proizvodnih zadrug, kakor smo omenili v predzadnji številki našega lista. Razven te malenkosti bi ne imeli skoro nobenega dela vsled svojega pripadanja h kakemu takemu društvu in vsled tega k celi zvezi konsumentov. Da, celo odgovor,

ki bi utegnil priti od vsake gruče konsumentov, bi zadruga zveza prav v kratkem lahko večinoma sama uganila.

Da bi se občinstvo oprijelo teh zvez in se posluževalo teh ustanov, ni potreba, da bi ljudje naravnost mej seboj stopili v zvezo, tudi ni nujno treba, da bi jim bilo solčno-jasno bistvo in delovanje teh naprav. Vsaj so zveze, o kojih govorimo, tako zelo podobne zavarovalnim družbam na delnice ali mejsebojnim zavarovalnicam. Oni, ki se zavarujejo, živijo lahko v

raznih krajih in deželah, da celo v raznih delih sveta in vendar jim niti ni treba, da bi se mej seboj tudi poznali, pa ostanejo le udje dotične zavarovalne družbe. Tudi ni treba, da bi bilo ljudstvo z bistvom in upravo asekurance znanstveno ali praktično seznanjeno. Prosto ljudstvo tudi malo ali nič ne ume o notranji naravi denarstva, bančnega, čekovnega in žiro-prometa, malo ali nič o železničarstvu, plavbarstvu, poštarstvu, telegrafičnem in telefoničnem prometu. To mu pa ni na potu, da

bi se ne posluževalo teh zavodov in naprav in da bi ne bilo stalni njihov naročnik. In če bi tudi posamezniki postali po posebni pogodbi zavarovani naročniki takih zavodov, kakor če n. pr. postanejo pri prevoznih družbah lastniki permanentnih listkov, vendar jim ni treba — kot takim naročnikom — naravnost mej seboj se posvetovati in znati bolje knjige voditi nego danes. Ravno narobe, postane vse njihovo gospodarstvo potem le toliko prozorneje, zložnejše in varnejše.

Tudi ni treba misliti, da bi bilo tako silno težko s prosto pogodbo določiti sodeložništvo pri dohodkih celokupne produkcije. Kakor pri današnjih obrtnih kartelih in akcijskih družbah, tako bi šlo tudi pri teh zvezah le za to, da se določi le čisto surov ključ za te pogodbe in matematiške določbe. Naše gospodarsko življenje v tem oziru ni stekano iz pravih, marveč spleteno iz pravih grobih nitij. Le naše sedanje denarstvo ima opraviti s finesami odstotnih delcev, ker ima dandanes naravo umetne igre, kakor je n. pr. šahova igra, ne pa, kakor da bi se naše gospodarsko življenje samo vrtelo okrog silno nežne osi. Spominimo se le nazaj, kako čudna je finesa naše cenotvorbe, po kateri vrže večja množina dobrin samo zato, ker je večja, manjšo skupno svoto in na ta način provzroča zgubo in pogibelj mesto dobička. Pomislimo tudi na dražestno finost, s katero obremenjamo našo pro-

dukcijsko in vsled katere zabranjamo tako nepregledni množini bogastva nastanek ali pa vže nastalo bogastvo v neznanih množinah uničujemo!

S pogumom bode navdajala one duhove, ki se oprimejo teh idej, misel, da tu ne gre za preosnove, kojih blagodejni učinek bi zazrli še le po preteku več generacij. Kajti takoj bi se pokazala med celim ljudstvom večja prilika si kaj pridobiti in prodati svoje pridelke, pomnožilo bi se torej takoj blagostanje, kakor se to zgodi pri vsakem gospodarskem razcvetu. Imeli bi poleg tega opraviti s takim gospodarskim razcvetom, ki bi toliko časa trajal in se vedno bolj krepil, dokler bosta napredovala znanost in tehnika.

Kakor smo izprevideli tekom naših pomenkov, bi nasvetovane gospodarske preosnove silno blasilno vplivale na svet v npravnem oziru. V sistemu sodeložniških zvez bi namreč zemljiški posestniki, kapitalisti in deloma tudi uslužbenci in delavci prejeli svoje dohodke večinoma na ta način, kakor bi bili delničarji neke vrste splošne ali univerzalne delniške družbe, ki bi obsegala celo naše cesarstvo in deloma celo svetovni trg.

Vsakemu človeku bi bilo torej, kakor bi lahko sam jasno spoznal, na tem ležeče, mnogo ležeče, da uspeva celo svetovno gospodarstvo, ki bi, kakor po nekakšnem mejsebojnem zavarovanju vsa podjetja

in posamezna gospodarstva kaj tesno in solidarično med seboj spajalo. Lastni interes posameznikov bi se tedaj brez primere bolj nego dandanes in sicer popolnoma očitno vjemal z interesi celokupnosti.

Kako bi moralo pač to dvigniti ono naravnost, ki obstoji v čutu za skupnost in s tem tudi npravnega duha v obče! Tu ne gre le za prostaška sredstva za telesno uživanje, ne, na tehtnici so tudi najplemenitejša in najvišja dobra človeštva. Vsaj tiči v srečni rešitvi družabno-gospodarskega problema skrita tudi rešitev velikanškega etičnega problema naše zgodovinske dobe. O. A. M. D. G.

Zadruga na Angleškem.

Glavni tajnik angleških zadrug J. C. Gray izdal je ravnokar poročilo o razvoju zadrug na Angleškem v letu 1900. Na Angleškem je bilo v omenjenem letu 1634 zadrug. Med temi je bilo 1464 konsumnih društev, 149 s temi v zvezi stoječih produktivnih zadrug, ostale so večinoma posojilnice. Članov so imele angleške zadruge 1,827.653, deleži znašali so 23,103.729 funtov šterlingov.

Tržne cene 22. septembra t. l.

Na trgu v Gorici

za 100 kg

za pšenico	K 23.—
ječmen	15.—
oves	13.—
turšico	4.—
krompir	4.—
seno	4.—

P. t. gosp. naročnikom

Bartel-oviga apna za poklajo!

Naznanjamo, da našega 40% garantiranega, čistega apna za poklajo pošiljamo od 1. okt. t. l. dalje **z zaloge Ljubljana po ravno tisti ceni kot dosedaj z Dunaja**, pa samo v vrečah po 50 kg.

Svarimo Vas pa pred malovrednim apnom za poklajo, kateri ima v sebi samo 30—32% fosforne kisline, tem več pa Chlor & Arsen.

Pisma in naročila prosimo pod naslovom:

Mihael Bartl in drug.

Dunaj X. Keplergasse 20. (128) 2—1

„Gospodarska Zveza“

v Ljubljani, Gradišče št. 1

naznanja, svojim udom, da ima vedno v zalogi vsa potrebna **umetna gnojila**, kakor **Tomažovo žlindro**, **kalijevo sol**, **solitar**, **superfosfat** in **koščeno moko**.

Naročila se točno izvršujejo!

Vse tu naznanjene predmete preskrbi tudi »Gosp. Zveza« po orig. cenah.

C. kr. priv.

pred ognjem in tatovi varne

blagajne

prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic

M. Adlersflügel

založnik Raiffeisnovih posojilnic

Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 13.

(95) 24—18

Velike belgijske, zajce 3 mesce
stare, eden 6 K.

Št. Gothardske velike pse s
kratko dlako eden po 40 K in
psice po 10 K odda (123) 5—5

Janez Kranjc

St. Ilj. — p. Velenje.

Pozor! Gospodarji!

„Gloria“ redilna krma za konje, zabranjuje bolezni, vzdrži konje
močno in iskro.

„Gloria“ začimba krma za govedo, pospešuje prebavljanje, čisti kri,
zboljšuje in množi mleko.

„Gloria“ prašek za žretje in pitanje svinj, povzročuje, da svinje
rade jedo, da se nabira meso in mast.

„Gloria“ mlekarski prašek za krave, pospešuje izločenje mleka in
odstranjuje napake mleka. — 1 veliki zavitek velja K 1-20, mali K 0-70,
6 kg v zavitku za poskus po pošti K 6-— poslano z Dunaja.

Barteljevo klajno apno, potrebno dodatek h krmi za mlado,
molzno in brejo živino, v slučaju, da živina liže, da ima košne bolezni itd.
6 kg za poskus K 2-—, 100 kg K 22-— z Dunaja.

Rusko patentovano mazilo za usnje po pol kg K 1-10, 1 kg K 2-—,
6 kg K 8-—.

Štedilni kolomaz, najfinjša kakovost, 6 kg K 1-40, 100 kg K 24-—.

Navodilo brezplačno.

Miha Barthel & drug. Dunaj X.

(75) 24—24 Občuje se slovenski.

**Najboljša uporaba mleka! Kar največ in
najfinejšega surovega masla!**

Le mogoče, če se mleku odvzame smetana po

Alfa - Separator - ju.

500 prvih priznanj; v Parizu 1900
„Grand Prix“. 1/4 milijona takih strojev
v rabi! Se lahko prenaša na planino
Vsi drugi stroji za mlekarnstvo. Popolne
oprave za dobivanje sirotke za roko in
parno moč. Načrti, proračuni.

Akcijska družba Alfa-Separator,

(122) 13-7 Dunaj, XVI., Ganglbauergasse 29.

Ceniki, podučne brožure brezplačno.

Novo!

**Podkev za goveje
parklje**

patent **Zehetbauer-jev.**

Neobhodno potrebno za kmeto-
valce, oskrbnike, pivovarne,
žgavnice itd.

Novo!

Poljedejska razstava v Ried-u 1901 najvišje odlikovanje s zlato sveinjo.

Glavna prodajalca

ECHINGER & FERNAU, Dunaj XV., Neubaugürtel 7 in 9.

Razglede na zahtevanje. (125) 10—2

Lechner & Jungl v Gradcu

Sporr-ulica št. 1 in 11.

Zalogá na veliko

okov za stavbe, žeeznih cevi,
različnega orodja, okov za
pohištvo i. t. d.

Tovarniška zaloga barv, firniža, laka

Najcenejši dohodni izvirek. — Ceniki s podobami na
(74) 12—12 zahtevo brezplačno.

Dopisi v hrvatskem ali slovenskem jeziku.

Želod

potom licitacije, kakor tudi iz proste volje
se kupuje

Ponudbe pod: „Guter Käufer 4258“
doposlati na **RUDOLFA MOSSE,**
(127) 2—2 Dunaj I., Seilerstätte 2.

Žive velike uharice,

volkove, medvede, divje mačke,
ptice roparice, kakor vse vrste
žive divjačine kupuje

G. FRANK,

tvrdka za izvažanje žive divjačine, veletrgovina z živalimi.

(126) 12—2 Dunaj IV., Waaggasse 12.

Ilustrovani kupovalni ceniki z neobhodno potrebnim svetovalcem
za lovce in prijatelje lova brezplačno in poštne prosto.

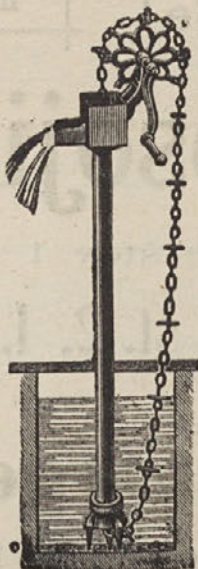
Vse tu naznanjene predmete preskrbi tudi »Gosp. Zveza« po orig. cenah.

Ako se nočeš pri vsakem izpumpanju
tedaj si kupi gnojnice **jeziti,**
(90) 24—18

Klementovo
pumpo na verige,

katera prekosi po svoji čudovito veliki izvršitvi in trajnosti vse druge pumpe. Ta ne obstoji niti iz dil ali zaklopki, niti iz usnjatih cevij.

Nemogoče je sploh, da bi se zamašila, zamrznila ali polomila; veliko posestnikov ne izda pri 20letni uporabi niti vinarja za popravo. Nad 3000 jih je v rabi; več sto pohval o njih nam je došlo. Razpošiljam to pumpo na 6tedenski poskus; ako bi bila pa ta nerabljiva, vzamem jo brez vsake odškodnine nazaj.

Josip Klement,
tovarna strojev v Hrobeih-Roudnici ob/L.

Zaloga in kletarstvo
na Glincah št. 20
pri Ljubljani
na lastnem posestvu.

Slov. vinogradniško društvo
v Ljubljani

registrovana zadruga z omejeno zavezo
priporoča svojo veliko zalogo

pristnih domačih vin

starih in novih

iz Dolenjske, Štajarske, Istre, Vipave in Goriške.

Vino je deloma doma prešano, isto oddaje se v sodih in fino vino v steklenicah.

(94) 24—18

Na zahtevo pošiljajo se uzorci brezplačno.

Centrala za nakup in prodajo!

Gospodarska Zveza

v Ljubljani

posreduje svojim članom

nakup vsakovrstnih kmetijskih potrebščin, kakor umetnih gnojil, modre galice, žvepla; raznih poljedelskih strojev, vsakovrstnih semen; koruze, moke, otrobov itd. po najnižjih cenah;

prodajo vse vrste kmetijskih pridelkov itd. ter ima v zalogi vse tiskovine za raiffeisenske hranilnice in posojilnice, katerim preskrbi po znižani ceni tudi železne blagajne, varne proti požaru in vlomu.

Posredovalnica za Zvezine trgovce!

Vse tu naznanjene predmete preskrbi tudi »Gosp. Zveza« po orig. cenah.

 Najboljša in najsigurnejša

Stanje hranilnih vlog 31. dec. 1900:
nad 6 milij. K

prilika
za
štedenje!

Denarni promet v dvanajstih mesecih
nad 24 milij. K

Ljudska posojilnica

preje: Gradišče štev. 1

sedaj: Kongresni trg št. 2, I. nadstr.

sprejema

hranilne vloge

vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan in jih obrestuje po

 4 $\frac{1}{2}$ %

brez kakega odbitka, tako da sprejme vložnik od vsacih vloženih 100 gld.
čistih 4 gld. 50 kr. na leto.

Stanje hranilnih vlog 31. dec. 1900:
6,166.217 K 86 h

Promet v 12 mesecih od 1. jan. do 31. dec. 1900:
24,185.294 K 76 h

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje
kaj prekinilo.

Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 1. oktobra 1900.

Dr. Ivan Šusteršič,
predsednik.

Josip Šiška,
knezoškofjski kancelar,
podpredsednik.

Odborniki:

Anton Belec,
posestnik, podjetnik in trgovec
v Št. Vidu nad Ljubljano.

Dr. Andrej Karlin,
stolni kanonik v Ljubljani.

Dr. Viljem Schweltzer,
odvet. koncipijent v Ljubljani.

Josip Jarc
veleposestnik v Medvodah.

Karol Kauschegg,
veleposestnik v Ljubljani.

Gregor Šlibar,
župnik na Rudniku.

Frančišek Leskovic
zasebnik in blagajnik „Ljudske po-
sojilnice“.

Matija Kolar,
župnik pri D. M. v Polji.

Dr. Aleš Ušeničnik,
profesor bogoslovja v Ljubljani.

Ivan Kregar,
načelnik okrajne bolniške blagajne
v Ljubljani.

(115) — 12